

Hugo Raudsepp

Vedelvorst

1932

igihaljas komöödia kahes vaatuses

Esietendus 1. juunil 2018 Endla Teatri Suures saalis

lavastaja
ja muusikaline kujundaja **INGOMAR VIHMAR**
kunstnik **ILLIMAR VIHMAR**
valguskujundaja **KARMEN TELLISAAR**

etenduse juht **SILJA KOPPEL**
valgusmeister **KARMEN TELLISAAR**
helimeister **SIIM ROHTVÄLI**
kostümeerija **AIRIN VAARMANN**
grimeerijad **IVI SMELJANSKI**
SIRLE TEEÄÄR
KARINA PAJUNURM

mängivad
MARI, Näsänruda leskperenaine **CARMEN MIKIVER**
KUSTAV, tema poeg, vedelvorst **SANDER REBANE**
JOOSEP, sulane **STEN KARPOV**
MAALI, teenijatüdruk **IREEN KENNIK**
EEDO, karjapoiss **LAURI MÄESEPP**
TANEL, Ristmetsa peremees, kiriku vöörmünder **JAAN REKKOR**
TIIU, tema tütar **FATME HELGE LEEVALD**

SISSEJUHATUSEKS ehk KUI MA VIITSIKS ...

Hugo Raudsepp sündis 10. juulil 1883. aastal Tartumaal Vaimastvere mõisas ...

Just nii algaks „Vedelvorsti“ kavalehe esimene jutt, kui ma viitsiks seda kirjutada. Aga ma ei viitsi, sest väljas on nii ilus ilm ja eks ole neid kavasid elus tehtud kah. Ja tegelikult on kõik oluline – kes selle lavastuse tegid ja kes mängivad – siin eespool juba kirjas.

Laiskusel on edasiviiv jõud, öeldakse. Kes teab, ehk ongi. Kui ma viitsiks, siis võiks kavas kirjutada ka sellest, et Raudsepa isa oli aednik ja viinameister ja et tegelikult oli Hugol kolm eesnime – Viktor, Paul ja Hugo, mis pandi tema vaderite järgi ja millest kaht esimest tegelikult kunagi eriti ei kasutatud. Aga ma ei viitsi sellest kirjutada ja tegelikult leiab selle info üles ka internetist või kirjandusõpikust või entsüklopeediast või Raudsepa lapsepõlvemälestustest „Minu esimesed kodud“. Ja tegelikult ei ole sellel kõigel lavastuse kontekstis mingit erilist tähtsust.

Kui ma viitsiks, siis võiks kirjutada ka sellest, et „Vedelvorst“ oli Raudsepa üheteistkümnnes näidend ja et selleks ajaks (ning suuresti tänu mõned aastad varem kirjutatud „Mikumärdile“) oli temast saanud eesti tunnustatuim komöödiakirjanik, kelle uus näidend oli nii oodatud, et see kohe viies Eesti teatris lavale toodi. Aga ka sellest võivad huvilised vaid sõrmeotste kaugusel olevast internetist lugeda. Kui ma viitsiks, siis võiks kirjutada ka sellest, et tegelikult on Raudsepa lapsepõlvel „Vedelvorsti“ kontekstis siiski niipalju oluline roll, et ta just lapseas kuuldud ja kasutatud mahlase, värvika ja vaimuka keelekasutuse selle näidendi tarbeks elustas, lugedes enne näidendi kirjutamist 1890ndail aastail kirjutatud teoseid, millest eriliselt tänuväärne materjali olevat pakkunud Rudolf Kallase jutluseraamat „Saaroni valge lill“ ning et unustusse langenud sõnu ja väljendeid leidis Raudsepp Oskar Looritsa kogudest.

Aga ma ei viitsi sellest kirjutada. Sest tegelikult on internetis digar.ee-s kättesaadavad ka kõik need 1930ndate alguse Rahva- ja Uudislehed ja muud ajakirjandusväljaanded, mille reporterid „Vedelvorsti“ valmides kirjanikku tema Elva kodus külastavad ning näidendi saamisloo kohta iga viimse kui detaili välja uurivad. Kui ma viitsiks, siis võiks kirjutada ka sellest, kuidas needsamad ajakirjanikud salaluurajate kombel mööda Elva külje all asuva Käärsti talu õue ja hooneid luusivad, et sellest „Vedelvorsti“ inspiratsiooniks olnud endise esindustalu räämalastud majapidamisest apokalüptilisi mõõtmeid võtvaid reportaaže kirjutada ja lagununud taluhooneid lehelugejateni toomiseks üles pildistada. Võiks kirjutada ka sellest, kuidas Käärsti talust peaaegu kümne aasta jooksul nii rahvasuus kui ajakirjanduses vaid kui „Vedelvorsti“ talust räägitakse ning et talu peremehest Karl Arnold Eisenschmidtist ka tema matuste puhul vaid kui „Vedelvorsti“ prototüübiks olnud laiskurist kõneldakse.

Aga ma ei viitsi. Sest väljas on ilus ilm ja eks ole neid kavasid elus tehtud kah. Ja õnneks ütles lavastaja, et seekord võiks kavas panna hoopis luuletusi, mida tema ja „Vedelvorsti“ trupi liikmed erinevatel aegadel kirjutanud on. Nii saavadki järgmistel lehekülgedel sõna Ingomar Vihmar, Sander Rebane, Fatme Helge Leevald ja Lauri Mäesepp. Head lugemist!

*Anne-Ly Sova
Endla dramaturg*

jõuluvana on tavaliselt tavaline inimene
jõuluvana on tavaline inimene kellel on lihtsalt
jõuluvanariided seljas

Teie ilmumine on ülim
Panete ukse kinni
Istute – ÜLIM
Silmapilgutus – ÜLIM
Nina puudutamine käega
Nina riivamine käega – ÜLIM
Lava pöörlemine – ÜLIM

olen lavatööline Tolm
kellel on kolm pikka
hästi pikka paid
saamata veel sellest ajast
kui oldud sai laps
nii virk ja kraps

olen Ülimalt Õnnelik
imelik nimi
isa tahtis tegelikult panna Lembit
aga ema tahe jäi peale
ja nüüd olengi Ülimalt Õnnelik

siin Küprosel on ikka päris soe ja mõnus
ütles Tõnu

istun lennukis
ma olen ikka päris kõrgel
peaks mainima
lennuk sõidab neli ja pool tundi
see on ikka päris kaua
tagumik jääb valusaks
peaks mainima

*Kas ma pole mitte loll
et üritan mõelda
sellest
kuidas
üldse mitte mõelda?*

•
*Täna on
tõepoolest
kõigil seljad
nii uskumatult
sirged.*

*Mina olen aga
lõntsus
nagu kottpersega ader.*

•
*Liigutage
end
nüüd
natukene
kiiremini!
ütleb muutust eitav ema.*

•
*Ta ütles:
Kunst on 10% inspiratsiooni ja 90 protsenti higi
Ja ma lasin veidi püksi.*

•
*Elu on nagu kook.
Põhjas on kuiv ja tihe tühjus.
Keskel on kreemjas voolamine.
Ja peal on valge glasuur, mis valgudes kõigest
läbi, loob pettekujutlusi, et miski midagi on
väär.*

Võõras mees
õluga
küsis minult,
kas olen
näitleja.
Teda huvitab see...
Miks küll, küsin.
Sest teil on mitu elu.
ja kas tead -
sa oled ilus poiss...
Tahad äkki mingit jooki?
Ma võtan klaasi vett,
kui sa sinna midagi sisse ei pane.

Kas tead kui vaikne on?
Lausa nii vaikne
et kuuled
 kuidas
 värске
 piss
 lund
 sulatab...

Ma kardan...
mida?
Et miski kaob?
Saab otsa?
Või kardan seda, kuidas alustada taas?
Kuidas teistkordselt lasta ligi?
Hirmust tilgub higi ja
tühjus
tikub
ligi.

sander rebane

Vabaduse ja vabaduse vahel on piir,
Väike ja hõre, nagu valguskiir.
Valged on ukсед, valged on aknad,
Kui kõik on õige, miks see siis lakkab.
Miks on ustel ees lukud ja riivid?
Eraldab meid vaid mõttejõu küünis.

fatme helge leevald

lauri mäsepp

väikene tibu
on minu tee peal ees
no mis ma teen
no mis ma teen
kui tibu
on minu tee peal ees

ma võtan tibu ülesse
pistan tibu
oma sinise
Levise tagi
taskusse
hästi mõnusse taskusse
ja nüüd tibu
on mu taskukeses

Rahvaleht 7. veebruar 1940:

„VEDELVORST“ POLNUD VEDELVORST

Miks jäeti Elva linna piirimail asuva Käärdi talumaad sööti – on kindlasti probleem, millest mõni kirjandusteadlane võiks kunagi magistritöö kirjutada. Talu on üsna tihedas ühenduses kaasaegse näitekirjandusega. On ju meie silmapaistvam näitekirjanik H. Raudsepp loonud selle talu motiividel oma kuulsa „Vedelvorsti“.

Inimestel, kes seda näidendit tunnevad, jääb mulje, nagu oleks Käärdi Eisenschmidt olnud ääretult laisk, kes oma elupäevad selles talus vegeteerides mööda saatis ja lõpuks sauna suri. Varises ju ta elamu kokku, millest praegu ainult varemed püsti. Samuti oli lugu lauda ja teiste hoonetega.

Ometi on talul rohkesti metsa, aga peremees ei liigutanud näppugi hoonete parandamiseks. Talul on üsna head põllu- ja heinamaad, kuid kõik jäeti kasutamata. Töötati vaid nii palju, kui hädapäraseks äraelamiseks tarvis läks.

Isegi naist ei „viitsinud“ peremees võtta. Elas talus oma virtinaga, keda abistas veel teinegi naine. Kui virtin koos oma lapsega suri, jäi teine perenaiseks. Räägiti, et Eisenschmidt temaga pidavat abielluma, kuid ei tulnud sellest välja midagi ja virtin ühes tütreaga jäi niisama pärijana tallu.

Praegugi elab Ella Luiga Käärdi talu saunas. Saun moodustab endast kaks ruumi, esimeses on köök, teises elutuba. Süsimustadel, pooleldi läikivail saunamaja palkseintel kadunud peremehe pilt ning selle kõrval joonistus väikesest „peretütrest“. Nad pidavat sarnased olema – selle kohta on tulemas omamoodi keerukas kohtuprotsess.

Ella Luiga elab oma tütrega seni talus edasi, kuni selgub, mis talust saab. Ühel kevadpäeval on ta lähedal asuva Illi veski juurest, ilma, et vanemaile sõnagi oleks lausunud, kellegi nägemata ja teadmata siia tulnud – ning siin on ta saatus. Käärdi talu, mis endise peremehe elu hukutas, kipub isegi ta järglastele sama saatust kujundama. Ja nii võiks veel ehk teinegi kirjanduslik teos lagunevaist taluvaremeist üles kerkida.

Kuid sellel vedelvorstlikkusel, mida Raudsepa näidend kujutab, on ka teine pale.

lavastusjuht Andrus Jõhvik
pealavameister Kaido Päästel
vanem-lavameister Ando Loosaar
lavameistrid Lauri Allikas, Fred Laur, Jaan Laur,
Janek Lipponen, Elar Palmiste
dekoratsioonide valmistajad Kaido Päästel, Viljar Viik
butafoor-dekoraator Kaido Torn
tekstiilide värvija Anu Heinsalu-Diževski
kostüümiala juhataja Ester Kasenurm
kostüümide õmblejad Urve Kasenurm, Urve Enne,
Epp Mõts
grimmiala juhataja Ivi Smeljanski
grimeerijad Sirle Teeäär, Karina Pajunurm
kostümeerijad Airin Vaarmann, Kairi Õisma
inspitsient-rekvisiitorid Anu Hövel, Astrid Kivila,
Silja Koppel
heliala juhataja Siim Rohtväli
helimeistrid Tarmo Jürgens, Janek Vlassov
valgusala juhataja Margus Vaigur
valgusmeistrid Karmen Tellisaar, Kasper Jürimäe, Jaan Laur
videoala juhataja Argo Valdmaa
muusikajuht Feliks Kütt
kommunikatsioonijuht Mari-Liis Pärn
trupijuht Aigi Veski
haldusjuht Kaido Lüll
dramaturg Anne-Ly Sova
peakunstnik Liina Unt
loominguline juht Ingomar Vihmar
teatrijuht Roland Leesment

*Lavastuse plakati fotod pildistas Danel Rinaldo
Plakati kujundas Ivar Reimann
Kava koostas Anne-Ly Sova, kujundas Ilona Rääk*

SA Endla Teater 107. hooaeg
Keskväljak 1, Pärnu 80010
kassa tel 442 0666 info tel 442 0667
www.endla.ee

Teatri toetajad ja koostööpartnerid:

ERR

pajõ:
TRÜKIKODA

Pärnu Postimees

CRAMO
ehitusseadmete rent

KAUBAMAJAKAS

PORTARTUR

Pärnu

Kurgu Villa

ESTONIA
Eesti Teater

PAIKRE

EPS
AS Reklam ja

tervis
ravispahotell

myfitness
world class gym & studios

KUKU

Näidendi autoriõigusi vahendab
Eesti Teatri Agentuur

EESTI TEATRI
AGENTUUR